

Valtioneuvoston päätös

Euroopan unionin Natura 2000-verkoston Suomen ehdotuksen ja ilmoituksen täydentämistä sekä Natura 2000 –alueiden tietojen tarkistuksista

Annettu Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2018

1. Yleistä

1.1 Suomen Natura 2000 –verkosto

Natura 2000 -verkosto on Euroopan unionin kattava ekologinen verkosto, joka koostuu jäsenvaltioiden siihen ilmoittamista luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun neuvoston direktiivin (2009/147/EY, jäljempänä lintudirektiivi) mukaisista erityissuojelualueista (SPA) ja luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasvillisuuden suojelusta annetun neuvoston direktiivin (92/43/ETY, jäljempänä luontodirektiivi) tarkoittamista erityisten suojelutoimien alueista (SAC). Jäsenvaltiot muodostavat SAC -alueet alueista, jotka Euroopan unionin komissio on hyväksynyt yhteisön tärkeinä pitämiksi alueiksi (SCI) jäsenvaltioiden ehdotusten pohjalta.

EU:n komission hyväksytyä Suomen verkostoehdotukset on Manner-Suomen Natura 2000 –verkostoon kuuluvat SAC-alueet perustettu 17.4.2015 annetulla ympäristöministeriön asetuksella 354/2015. Natura 2000 –verkostoon kuuluu Manner-Suomen osalta 1642 SAC-aluetta. Ahvenanmaan maakunnan itsehallinnon piiriin kuuluvilla alueilla sijaitsee lisäksi 79 luontodirektiivin mukaista aluetta. Luontodirektiivin perusteella Suomen Natura 2000 -verkostoon kuuluvan 1721 alueen pinta-ala on yhteensä noin 4,8 miljoonaa hehtaaria.

Ympäristöministeriön asetuksessa (354/2015) luetellaan Manner-Suomen osalta myös 456 lintudirektiivin mukaista SPA-aluetta. Ahvenanmaan maakunnan itsehallinnon piiriin kuuluvilla alueilla sijaitsee lisäksi 12 lintudirektiivin mukaista aluetta. Lintudirektiivin perusteella Suomen Natura 2000 -verkostoon kuuluvan 458 SPA-alueen pinta-ala on yhteensä noin 3,1 miljoonaa hehtaaria. SAC-alueet ja SPA-alueet ovat osittain päällekkäisiä.

1.2 Suomen Natura 2000 –verkostoehdotuksen täydentämistarve

Natura 2000 –verkoston muodostamisen loppuunsaattaminen, erityisesti myös merialueilla on yksi EU:n keskeisistä toimenpiteistä monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämistavoitteen saavuttamiseksi. Itämeren alueen verkostoehdotusten riittävyyttä arvioitiin EU:n komission järjestämässä asiantuntijaseminaarissa marraskuussa 2009.

Suomea koskevien johtopäätösten mukaan verkostossa on vielä vähäisiä puutteita luontotyyppien *vedenalaiset hiekkasärkät (1110)* ja *riutat (1170)* osalta. Lisäksi tulee selvittää luontotyyppien *kaasuvuotojen synnyttämät rakenteet matalissa vesissä (1180)* mahdollinen esiintyminen. Lajien osalta katsottiin olevan vähäisiä puutteita *harmaahylkeen* osalta, ja kohtalaisia puutteita *itämerennorpan* osalta. Lisäksi oli selvitettävä *pyöriäisen* esiintymistä Suomessa.

Verkoston loppuunsaattamisessa on tarpeen tarkastella myös riittävyyttä merilintujen sekä eräiden sisävesien kannalta.

EU:n komissio on kiirehtinyt jäsenmaita täyttämään verkostossa vielä olevat täydentämis- ja selvitystarpeet PILOT- ja valvontamenettelyissä.

Luontodirektiivin liitteeseen II on EU:n laajentumisen myötä lisätty kaksi myös Suomessa esiintyvää hyönteislajia, *luhtakultasiipi* ja *kaskikeiju* sekä yksi kasvilaji, *serpentiiniraunioinen*. Koska Suomen verkostoehdotuksista on päätetty ennen näitä muutoksia, ei Suomen Natura 2000 –verkostoon ole osoitettu alueita näitä, nyt myös Suomen velvoitteisiin kuuluvia lajeja varten.

Södra Sandbäck –nimisen Natura 2000 –alueen sijaintiin ja alueen ulottuvuuteen liittyvien epäselvyyksien vuoksi alueen rajoista on tarpeen tehdä alueella olevaa luonnonsuojelualuetta vastaava uusi päätös.

1.3 Natura 2000 –alueiden tietojen tarkistamistarve

Natura 2000 –alueiden tiedot sisältyvät tietolomakkeisiin, joiden sisältö on määritelty komission päätöksellä 11.7.2011 (2011/484/EU). Päätöksessä on edellytetty jäsenmaiden säännöllisesti päivittävän näitä tietoja.

Luonnonarvoissa tapahtuu muutoksia luontaisen kehityksen sekä alueiden hoito- ja ennallistamistoimien seurauksena. Alueiden inventoinneissa ja selvityksissä tulee myös esiin aiemmin tuntemattomia luontotyyppien ja lajien esiintymiä, joiden kirjaaminen tietolomakkeille on tarpeen. Vastaavasti voi osoittautua, että joidenkin luontotyyppien tai lajien ei ole perusteltua olla alueiden suojeluperusteina ja ne on syytä poistaa lomakkeilta. Tietojen ajantasaisuus ja oikeellisuus ovat tärkeitä sekä Natura 2000 –verkoston vaikuttavuuden analysoinnissa ja raportointivelvoitteiden täyttämisen, että alueisiin kohdistuvien vaikutusten asianmukaisten arviointien suorittamisessa.

Tietojen päivittäminen on säännöllisesti toistuva toimenpide, joka on tarpeen suorittaa noin kuuden vuoden välein, jotta luonto- ja lintudirektiiveihin liittyvät kuuden vuoden jaksoissa laadittavat raportoinnit perustuisivat ajantasaisiin aineistoihin.

2 Asian valmistelu

Merialueilla sijaitsevien SAC-alueiden laajennusten osalta ehdotus perustuu Suomen ympäristökeskuksen, Metsähallituksen ja Geologian tutkimuskeskuksen vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmassa (VELMU) keräämiin tietoihin ja niiden perusteella tehtyihin mallinnusaineistoihin.

Vedenalaisten luontotyyppien, erityisesti vedenalaisten hiekkasärkkien ja riuttojen esiintymistä ja määrää koskevat tiedot ovat olennaisesti parantuneet näiden aineistojen myötä. Päätöksen mukaisilla toisiinsa liittyvillä laajennuksilla parannetaan molempien luontotyyppien edustavuutta verkostossa. Salpausselkien vedenalaiset jatkeet sekä kalliopohjaisten riuttojen moninaisuus alueella tekevät näistä alueista tärkeän keskittymän molempien luontotyyppien kannalta. Niissä kytetään myös verkostoon jo kuuluvien saarten ja luotojen luontotyypit vedenalaisine osineen ja niiden lajisto ympäröivään vedenalaiseen luontoon. Vedenalaisten luontotyyppien määrä verkostossa kasvaa näiden laajennusten myötä noin 15 000 hehtaarilla. Esiintymät kattavat luontotyyppien vaihtelun avomeriolosuhteista saaristoon.

Samat alueet ilmoitetaan myös lintudirektiivin mukaisiksi SPA-alueiksi. Merenpohjan ominaisuuksien ansiosta alueet ovat tärkeitä elinympäristöjä merilinnustolle. Suomen ympäristökeskuksen suorittamien lentolaskentojen perusteella huomattava osa haahkakannasta keskittyy tälle alueelle sulkasadon aikana. Lintudirektiivin mukaisen SPA-verkoston kattavuutta parannetaan myös lisäämällä liitteen I lajeihin kuuluvan kuningaskalastajan vakiintunut pesimäalue sekä vesi- ja kosteikkolinnuston kannalta keskeinen sisämaan pesimä- ja levähdysalue.

Luontotyyppistä *kaasuvuotojen synnyttämät rakenteet matalissa vesissä (1180)* laaditun erilliselvityksen perusteella siihen viittaavat esiintymät eivät edusta kyseistä luontotyyppiä. Päätöksessä ei esitetä alueita tätä luontotyyppiä varten.

Pyöriäisen esiintymistä Itämeren alueella on selvitetty Itämeren rantavaltioiden yhteisen LIFE-hankkeen yhteydessä. Lajia esiintyy Suomessa, mutta vain satunnaisesti, minkä vuoksi Suomella ei voida katsoa olevan velvoitetta osoittaa alueita tätä lajia varten Natura 2000 –verkostoon.

Harmaahylkeen ja itämerennorpan esiintymistä Suomen merialueilla on selvitetty Luonnonvarakeskuksen toimesta mm. lentolaskentoihin perustuen ja tarkasteltu useiden kymmenien mahdollisten pesintä- tai lepäilyalueiden merkittävyyttä. Selvityksen perusteella ei ole tarpeen osoittaa uusia alueita Natura 2000 –verkostoon. Olemassa olevien Natura 2000 –alueiden tietoihin harmaahylje ja itämerennorppa lisätään kahdelle alueelle Perämerellä ja itämerennorppa lisäksi kahdelle alueelle itäisellä Suomenlahdella. Lisäysten myötä poistetaan lajeja koskevat puutteet verkoston kattavuudessa varmistamalla, että lajien levinneisyysalueen kaikki keskeiset osat ovat mukana verkostossa.

Luhtakultasiiven, kaskikeijun ja serpentiiniraunioisen esiintymisestä on laadittu selvitykset Suomen ympäristökeskuksessa. Niitä varten ei ole tarpeen osoittaa uusia alueita Natura 2000 –

verkostoon. Olemassa olevien Natura 2000 –alueiden tietoihin tehtävillä tarkistuksilla poistetaan näitä lajeja koskeneet puutteet Suomen Natura 2000 –verkostossa.

Natura 2000 –alueiden tietojen ajantasaistamista koskevan selvitystyön ovat tehneet Metsähallituksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten asiantuntijat. Tietolomakkeilla esitettävät tiedot luontotyypeistä ja lajeista ovat asiantuntija-arvioita koko aluetta koskien ja niiden laadinnassa on usein käytetty hyväksi useiden eri tietolähteiden ja -järjestelmien aineistoja. Keskeisimpinä tietolähteinä ovat olleet Metsähallituksen suorittamat luontotyyppiinventoinnit, VELMU-aineistot, Eliölajit –tietojärjestelmään kootut tiedot sekä LIFE-hankkeiden ja muiden aluekohtaisten selvitysten yhteydessä esiin tulleet tiedot. Lintutietojen päivittämisessä on hyödynnetty Tiira-havaintotietojärjestelmän, Luonnontieteellisen keskuksen sekä Metsähallituksen keräämiä tietoja.

Valmistelu on tapahtunut ympäristöministeriön ohjauksessa vuosien 2013 – 2015 aikana. Työn etenemisestä on tiedotettu sen eri vaiheissa. Kuulemisen järjestäminen ympäristöministeriön ehdotuksen mukaisista täydennyksistä ja tarkistuksista on käsitelty biotalouden ja puhtaiden ratkaisujen ministeriryhmässä 18.12.2015. Tietojen tarkistamista koskevasta valmistelutyöstä informoitiin saamelaiskäräjiä 10.8.2016 pidetyssä neuvottelussa. Ehdotus on ollut asianosaisten kuulemista varten nähtävillä 1.9. – 30.9.2016 välisenä aikana. Samanaikaisesti ehdotuksesta on luonnonsuojeluasetuksen 5 §:n säännös huomioon ottaen pyydetty lausuntoja asianomaisilta tahoilta. Valmistelun kuluessa esiin tulleiden erittäin uhanalaisen saimaannorpan pesimäalueita koskeneiden uusien tietojen vuoksi ympäristöministeriö laati täydentävän ehdotuksen lajin lisäämisestä Puruveden Natura 2000 –alueen suojeluperusteeksi. Tätä koskeva ehdotus oli nähtävillä 29.6. – 25.7.2018 välisenä aikana.

Ympäristöministeriö on käsitellyt muistutukset ja lausunnot yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja Metsähallituksen asiantuntijoiden kanssa. Niiden johdosta nähtävillä olleeseen ehdotukseen on tehty pieniä täsmennyksiä. Kannanotoissa on sekä vastustettu, että kannatettu ehdotusta ja tehty myös lisäesityksiä täydentämisestä ja tietojen tarkistuksista. Kannanotoista on laadittu yhteenveto sekä kohdekohtaiset koosteet.

Tietojen ylläpidon ollessa luonteeltaan jatkuvaa toimintaa tehdyt uudet tietojen lisäesitykset arvioidaan seuraavan päivityksen yhteydessä. Muistutuksen tehneille maanomistajille ja muille asianosaisille toimitetaan päätökseen perustuvat kirjalliset vastineet.

3 Natura 2000 -verkoston laajuus

Tällä päätöksellä täydennetään Suomen luontodirektiivin mukaista verkostoehdotusta laajentamalla kolmea verkostoon kuuluvaa aluetta. Lintudirektiivin mukaista ilmoitusta täydennetään laajentamalla kahta verkostoon kuuluvaa aluetta, ja ilmoittamalla kaksi uutta aluetta, jotka osin tai kokonaan kuuluvat Natura 2000 –verkostoon luontodirektiivin perusteella.

EU:n komissiolle ehdotettujen luontodirektiivin mukaisien alueiden pinta-ala kasvaa tällä päätöksellä 113 496 hehtaarilla. Lintudirektiivin mukaisesti ilmoitettujen alueiden pinta-ala kasvaa 111 521 hehtaarilla.

Suomen Natura 2000 –verkostoa koskevaan ehdotukseen ja ilmoitukseen kuuluu tämän päätöksen jälkeen yhteensä 1867 aluetta, joista 1780 aluetta on Manner-Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä ja 87 aluetta Ahvenanmaan maakunnassa. Alueiden yhteispinta-ala on noin 5,07 miljoonaa hehtaaria, mikä vastaa noin 13 % Suomen kokonaispinta-alasta. Lintudirektiivin mukaisia SPA-alueita on 470. Näiden pinta-ala on noin 3,19 miljoonaa hehtaaria (noin 8,2 % Suomen kokonaispinta-alasta). Luontodirektiivin mukaisia alueita on 1721, pinta-alaltaan noin 4,99 miljoonaa hehtaaria (noin 12,8 % Suomen kokonaispinta-alasta). Luonto- ja lintudirektiivin mukaiset alueet ovat eräissä tapauksissa kokonaan tai osittain päällekkäiset.

4 Natura 2000 -verkoston oikeusvaikutukset

Kun valtioneuvosto on hyväksynyt Suomen ehdotuksen Natura 2000 -verkostoon täydennettäviksi alueiksi, tulevat alueilla voimaan luonnonsuojelulain (myöhemmin LsL) 10 luvun säännökset. Mikäli tietty hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, on hankkeen toteuttajan arvioitava vaikutukset asianmukaisella tavalla. Vaikutusten arviointi voidaan tehdä myös osana ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 2 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä (LsL 65 §). Viranomainen ei saa myöntää lupaa eikä hyväksyä suunnitelmaa, jos vaikutusten arviointi- ja lausuntoprosessi osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon (LsL 66 §). Tarkastelu on tehtävä niiden luontotyyppien ja lajien kannalta, joiden vuoksi alue on otettu Natura 2000 -verkostoon, ja jotka on ilmoitettu kunkin alueen Natura 2000 -tietolomakkeella. Suojelutoimenpiteet rajoittavat siten vain sellaisia hankkeita, jotka merkittävästi heikentäisivät alueella olevia yhteisön tärkeinä pitämiä luontotyyppisiä tai lajien elinympäristöjä. Näin ollen Natura 2000 -alueiden suojelutavoitteiden saavuttaminen ei aina edellytä luonnonsuojelualueen perustamista eikä muutoinkaan koko aluetta koskevaa suojelua.

Kielto myöntää lupaa hankkeeseen tai vahvistaa suunnitelmaa, joka arvioinnin perusteella merkittävästi heikentää Natura 2000 -alueen luonnonarvoja, ei ole ehdoton. Valtioneuvosto voi päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole (LsL 66 §). Tässä yhteydessä otetaan luontodirektiivin mukaisesti huomioon taloudelliset ja sosiaaliset seikat sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet. Mikäli hankkeen tai suunnitelman vaikutukset kohdistuvat alueeseen tai sen osaan, jolla on luontodirektiivin liitteessä I tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai direktiivin liitteessä II tarkoitettujen ensisijaisesti suojeltavien lajien elinympäristö, on lisäedellytyksenä, että hankkeella tai suunnitelmalla on terveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai ympäristölle muualla koituviin erittäin merkittäviin suotuisiin vaikutuksiin liittyvä syy. Myös

muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy oikeuttaa hankkeen tai suunnitelman hyväksymiseen tällaisella alueella. Se edellyttää komission lausuntoa asiasta.

Natura 2000 -verkoston suojelutavoitteiden saavuttaminen saattaa aiheuttaa rajoituksia myös verkostoon otetun alueen ulkopuolella. Tästä johtuen edellä esitetty maankäytön muutoksen arviointi ja lupaharkinta koskee myös verkoston ulkopuolisia hankkeita ja suunnitelmia, mikäli ne todennäköisesti merkittävästi heikentävät niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on otettu Natura 2000 -verkostoon.

Pääsääntöisesti Natura 2000 -verkostoa koskevat säännökset eivät rajoita yksityisen henkilön tavanomaiseen maankäyttöön liittyviä toimenpiteitä, ellei kyseessä ole tavanomaista laajempi tai merkityksellisempi hanke tai suunnitelma. Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita koskee kuitenkin LsL 64a §:n merkittävän heikentämisen kieltö. Mikäli toimenpiteestä saattaa aiheutua tällaisia seurauksia, on toimenpiteestä vastaavan ilmoitettava siitä etukäteen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle. Viranomaisen voi tarvittaessa 30 päivän kuluessa kieltää toimenpiteen tai rajoittaa sitä. Tällöin on mahdollista, että edellä mainittu vaikutusten arviointi on suoritettava ja otettava huomioon lupaharkinnassa. Mikäli suunniteltu toimenpide on muutoinkin luvan- tai ilmoituksenvarainen, erillistä ilmoitusta ei tarvitse tehdä, vaan asia tutkitaan asianomaisen luvan tai ilmoituksen käsittelyssä.

Jos luonnonsuojelulain 66 §:stä johtuva kielteinen päätös lupa-asiassa rajoittaa kiinteistön käyttöä siten, että alueen omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle aiheutuu merkityksellistä haittaa, eikä luvan myöntämiselle olisi ollut muuta estettä, valtio on vaadittaessa velvollinen korvaamaan haitan. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole tietyissä, luonnonsuojelulain 53 §:n 5 momentissa luetelluissa tilanteissa.

Lisäksi maankäyttö- ja rakennuslakiin sisältyy säännös (197 §, 132/1999) rakennusluvan epäämiseen liittyvästä korvauksesta tilanteessa, jossa rakennuslupahakemus tulisi hylätyksi luonnonsuojelulain 66 §:n rajoituksen johdosta ilman, että sen hylkäämiselle olisi ollut muuta syytä. Myös lakiin yksityisistä teistä sisältyy Natura 2000 -verkostosta aiheutuvien rajoitusten korvaamista koskeva säännös (7a §, 372/1999). Vastaava säännös on 1.1.2019 voimaan tulevan yksityistielain (560/2018) 21 §:ssä. Säännösten tarkoituksena ei kuitenkaan ole ollut luoda sellaista uutta korvausjärjestelmää, jossa pelkästään alueen kuuluminen Natura 2000 -verkoston vaikutusten piiriin synnyttäisi korvausvelvollisuuden, jota muutoin vastaavassa tilanteessa ei syntyisi.

5 Eräät toiminnat Natura 2000 -alueella

5.1 Rakentaminen

Maankäyttö- ja rakennuslaki on osoitettu Natura 2000 -alueiden toteuttamiskeinoksi silloin, kun ne luonnonarvot, joiden vuoksi alue on verkostoon otettu, voidaan turvata rakentamista ohjaamalla joko jo laaditun yleis- tai asemakaavan taikka myöhemmin laadittavan kaavan avulla.

Arvioitaessa rakentamisen sallittavuutta Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla on merkitystä erityisesti sillä seikalla, ovatko alueen suojelutavoitteet sellaisia, että niitä on tarpeen turvata luonnonsuojelulain mukaisin keinoin vai onko toteutuskeinona jokin muu laki. Rakentamisen mahdollisuudet ovat riippuvaisia siitä, onko kyseessä kaavoitettu tai kaavoittamaton alue.

Kaavoitettujen alueiden osalta lähtökohtana on, että jo kaavan laatimisen yhteydessä on selvitetty ja yleensä voitu ottaa huomioon alueiden luontoarvot. Tällöin Natura 2000 -verkostosta ei aiheudu esteitä kaavassa osoitetulle rakentamiselle sellaisten Natura 2000 -alueiden kohdalla, joiden toteuttamiskeino on muu kuin luonnonsuojelulaki. Mikäli alueen toteutuskeino on luonnonsuojelulaki ja suojeluperusteiden turvaaminen edellyttää poikkeamista kaavallisesta ratkaisusta, turvataan nämä tavoitteet luonnonsuojelulain mukaisin keinoin. Tällöin kaavassa mahdollisesti osoitetut rakennusoikeuden menetykset korvataan.

Rantavyöhykkeillä rakentamisen edellytykset ratkaistaan kaavalla, joka maankäyttö- ja rakennuslain nojalla on laadittava alueelle ennen rakentamista. Kaavalla sovitetaan yhteen rakentamisen ja suojelun tarpeet siten, ettei merkittävästi heikennetä Natura 2000 -alueen luonnonarvoja ottaen kuitenkin huomioon, mitä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ssä säädetään.

Muiden kuin edellä mainittujen alueiden ulkopuolella oleville alueille ei saa myöntää rakennuslupaa, jos se merkittävästi heikentää alueen luonnonarvoja. Näin on useimmissa tapauksissa niiden alueiden kohdalla, joiden toteutustapa on luonnonsuojelulaki. Näissä tilanteissa omistajalle aiheutuva haitta korvataan luonnonsuojelulain korvausperiaatteiden mukaisesti. Mikäli suojelun toteutuskeinona on maa-aineslaki, metsälaki, maankäyttö- ja rakennuslaki tai vesilaki ja ympäristönsuojelulaki, haja-asutusluonteinen rakentaminen on mahdollista yleensä sijoittaa siten, ettei rakentaminen merkittävästi heikennä alueen luonnonarvoja.

Rakentamisen tulee niin Natura 2000 -alueilla kuin muuallakin sopeutua ympäristöön. Natura -alueet eivät aiheuta maisemasta johtuvia lisävaatimuksia rakennuslupaharkintaan, koska Natura 2000 -verkostoon otettuja alueita ei ole ehdotettu verkostoon maisemallisin perustein.

Natura 2000 -alueiden ulkopuolisilla reuna-alueilla rakennukset voidaan yleensä sijoittaa siten, etteivät ne aiheuta luonnonarvojen merkittävää heikentämistä Natura 2000 -alueelle. Myös Natura 2000 -verkostoon kuuluviin vesialueisiin rajoittuvilla ranta-alueilla rantarakentaminen voidaan kaavalla suunnitella siten, ettei siitä aiheudu rajoituksia haja-asutusluonteiselle rakentamiselle.

5.2 Maatalous

Vuonna 2014 voimaan tulleeseen perustukijärjestelmään liittyy lakisääteisiä hoitovaatimuksia, joiden noudattaminen on suorien tukien saamisen ehtona. Tämä merkitsee mm. sitä, että kyseisten Natura 2000-alueiden valintaperusteina olevien luontoarvojen heikentämiskieltoa tulee maataloutta harjoittaessa noudattaa. Alueen sisällyttämisestä Natura 2000 -verkostoon ei kuitenkaan käytännössä aiheudu rajoituksia maatalouden harjoittamiseen alueella eikä velvoit-

teita alueen luonnonarvojen hoitamiseen, koska alueen normaalin maatalouskäytön jatkuminen on yleensä riittävää verkostoon otettujen maatalousalueiden luonnonarvojen säilymiselle. Jos maanviljelijä saa ympäristökorvausjärjestelmän mukaista ympäristötukea pellolle tai muulle maatalousalueelle, ei alueen sisällyttämisen Natura 2000 -verkostoon arvioida aiheuttavan tuen menetystä tai vähenemistä. Mikäli tuen maksamista ei voitaisi jatkaa tai sitä peritään takaisin sen vuoksi, että alue sisältyy Natura 2000-verkostoon, huolehtii ympäristöhallinto vastaavan korvauksen maksamisesta.

5.3 Metsätalous

Luonnonsuojelulain nojalla toteutettavilla Natura 2000 -alueilla alueen metsien käsittelystä päätetään kunkin suojelualueen perustamisen yhteydessä. Metsätalouden piirissä olevilla alueilla, kuten eräillä maankäyttö- ja rakennuslain tai maa-aineslain mukaisesti toteutettavilla kohteilla, metsätaloutta voidaan pääsääntöisesti harjoittaa. Harjualueilla metsänkäsittelyllä voidaan myös edistää luontoarvojen säilymistä ja kehittymistä. Natura 2000 -alueita koskevat metsänkäsittelytoimet välitetään metsäviranomaisilta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, jotka tarvittaessa harkitsevat LsL 65c §:n mukaisesti metsien käsittelyn ja suojelutarpeiden yhteensovittamisen edellyttämät toimenpiteet.

Metsälain nojalla toteutettavilla alueilla turvataan ensisijaisesti metsälain 10 §:ssä tarkoitettujen, luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden elinympäristöjen säilymistä. Alueet on valittu Natura 2000 -verkostoon sellaisten luontotyyppien perusteella, joiden suojeleminen toteutuu riittävästi metsälain nojalla ilman erityisiä suojelutoimia.

Natura 2000 -verkostoon kuuluvista alueista ei aiheudu rajoituksia niiden ulkopuolella tapahtuville, metsälainsäädännön piiriin kuuluville toimenpiteille, koska niistä ei voida katsoa aiheutuvan merkittäviä haitallisia vaikutuksia verkostoon sisällytettävien alueiden luonnonarvoille.

5.4 Vesivarat

Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla voidaan suorittaa tarpeellisia vesivarojen hoitoon ja käyttöön liittyviä toimenpiteitä, elleivät ne merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alueet on verkostoon otettu. Muun muassa joen tai puron sisällyttämisestä Natura 2000 -verkostoon ei aiheudu lisärajoituksia vesivarojen käyttöön tai hoitoon, elleivät edellä todetut luonnonarvot merkittävästi heikenny. Esimerkiksi veden johtaminen kotitaloudessa tai maataloudessa käytettäväksi ei ole alueen Natura 2000 -verkostoon kuulumisen vuoksi rajoitettua. Vesilain mukaan kuitenkin muualla kuin Lapin läänissä sijaitsevat alle yhden hehtaarin suuruiset luonnontilaiset lammet ja järvet, norot sekä lähteet koko maassa on suojeltu niiden luonnontilan muuttamiselta. Vesilain nojalla toteutettavaksi suunnitellun joen tai puron sisällyttäminen Natura 2000 -verkostoon ei aiheuta rajoituksia kalastukselle, kalakantojen hoidolle tai metsästykselle alueella.

Joen tai puron sisällyttäminen Natura 2000 -verkostoon ei aiheuta rajoituksia maatalouden harjoittamiseen valuma-alueella. Myöskään tavanomaisiin metsälain mukaisiin metsätaloustoimenpiteisiin, kuten uudistushakkuisiin, vesitalouden ylläpitämiseen tai maanmuokkaustoimenpiteisiin, ei tule rajoituksia valuma-alueella. On huomattava, että metsälain 10 § suojelee luonnontilaisten tai luonnontilaisen kaltaisten lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen ja pienten lampien välittömät lähiympäristöt erityisen tärkeinä elinympäristöinä. Niiden ominaispiirteet tulee metsälain mukaan säilyttää hoito- ja käyttötoimenpiteiden yhteydessä.

Vedenotto- tai tulvasuojeluhankkeen vaikutusten saatetaan lupakäsittelyssä katsoa merkittävästi heikentävän Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen luonnonarvoja siten, ettei sille voida myöntää vesilain mukaista lupaa. Valtioneuvosto voi kuitenkin luonnonsuojelulain 66 §:n nojalla päättää, että tällainen hanke voidaan toteuttaa erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole. Tällöin hankkeelle voidaan luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisesta arvioinnista huolimatta myöntää lupa.

5.5 Kalastus, metsästys ja luonnon virkistyskäyttö

5.5.1 Kalastus

Kalastusta koskevat yleisesti samat jäljempänä selostettavat periaatteet kuin metsästystäkin. Natura 2000 -verkostoa koskeva päätös ei pääsääntöisesti suoraan vaikuta kalastukseen tai kalastusoikeuksiin. Suomi sai Euroopan unionin jäsenyysneuvotteluissa poikkeuksen, jonka perusteella Suomessa esiintyvät luontodirektiivin liitteen II kalalajit eivät ole Natura 2000-alueiden valintaperusteina eikä suojelu koske nimenomaisesti niitä. Kalastusta ja kalakantojen hoitoa voidaan pääsääntöisesti harjoittaa Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla kalastuslainsäädännön mukaisesti. Luonnonsuojelualueilla ja sellaisiksi muodostettavilla Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla kalastusta koskevat rajoitukset tulevat kysymykseen, jos tiettyjen eläinlajien suojelu sitä edellyttää.

5.5.2 Metsästys

Alueen sisällyttäminen Natura 2000 -verkostoon ei pääsääntöisesti vaikuta metsästysoikeuksiin eikä niiden käyttöön, sillä Natura 2000-alueiden suojelun tavoitteena on tiettyjen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen suojelu sekä sellaisten lajeja koskevien häiriöiden estäminen, jotka merkittävällä tavalla vaarantavat lajien suojelutason. Metsästystä ei ole pidettävä tällaisena häiriönä muutoin kuin erityisen tärkeillä linnustonsuojelualueilla ja harmaahylkeiden suojelun kannalta merkityksellisillä alueilla.

Niillä Natura 2000 -verkoston alueilla, jotka toteutetaan muutoin kuin luonnonsuojelulain nojalla, metsästystä ei rajoiteta. Suurin osa Natura 2000 -verkoston alueista on luonnonsuojelualueita tai sisältyy jo päätettyihin luonnonsuojeluohjelmiin tai vahvistettujen kaavojen suojelualuevarauksiin. Luonnonsuojelualueilla metsästyksessä on säädetty alueen perustamissäännöksissä ja rauhoitusmääräyksissä. Niitä ei Natura 2000 -verkostoa koskevan päätöksen johdosta ole tarpeen muuttaa.

Luonnonsuojeluohjelmiin sisältyvät alueet suojellaan harjijensuojeluohjelmaa lukuun ottamatta muodostamalla niistä luonnonsuojelualueita. Luonnonsuojelualueita perustettaessa ratkaistaan tapauskohtaisesti luonnonsuojelulain säännösten mukaisesti, miten metsästyksen alueella suhtaudutaan. Natura 2000 -verkostoa koskeva päätös vaikuttaa tähän harkintaan vain eräissä erityistapauksissa. Sama koskee niitä alueita, joille kaavan suojelualuevarauksen perusteella muodostetaan luonnonsuojelualue sekä niitä alueita, jotka eivät ole kuuluneet aikaisemmin luonnonsuojelun piiriin ja, jotka toteutetaan luonnonsuojelulain nojalla. Harjijensuojeluohjelmaan kuuluvat alueet toteutetaan maa-aineslain mukaisen lupaharkinnan yhteydessä, joten metsästyksen harjijensuojeluohjelman alueilla ei puututa.

Natura 2000 -verkostoon sisällytetään alueita, joilla on luontodirektiivin liitteessä II lueteltujen lajien elinympäristöjä. Lajeista metsästyslain piiriin kuuluvat ahma, saukko, itämerennorppa ja harmaahylje. Lisäksi liitteessä on lueteltu myös euroopanmajava, karhu, ilves ja susi, mutta näiden lajien osalta Suomi sai Euroopan unionin jäsenyysneuvotteluissa poikkeuksen mainittujen lajien elinympäristöjen suojelusta. Ahman, saukon ja itämerennorpan elinympäristöjä on Natura 2000 -verkostossa. Näiden lajien esiintymisen perusteella ei kuitenkaan ole tarvetta metsästystä koskeviin erityismääräyksiin nykyisillä tai myöhemmin perustettavillakaan luonnonsuojelualueilla.

Luonnonsuojelualueilla metsästyksen suhtaudutaan paikallisten olosuhteiden mukaisesti. Valtion luonnonsuojelualueilla alueen muut käyttötarkoitukset saattavat edellyttää metsästyksen rajoittamista ajan tai paikan suhteen esimerkiksi, jotta vältetään luonnonharrastuksen, luonnon virkistyskäytön ja metsästyksen ristiriitoja. Metsästysrajoituksia ei kuitenkaan toimeenpanna yksipuolisina viranomaispäätöksiä, vaan ne toteutetaan neuvottelemalla eri etutahojen tavoitteita yhteen sovittaen. Tämä tapahtuu Natura 2000 -verkoston toteuttamiseen liittyvien hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisen yhteydessä. Pohjois-Suomen laajoilla valtionmailla luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräykset ovat metsästyksen suhteen sallivampia kuin Etelä-Suomessa. Tähän paikallisten asukkaiden oikeuksia korostavaan periaatteeseen ei Natura 2000 -verkostoa koskeva päätös tuo muutoksia.

Yksityisillä luonnonsuojelualueilla metsästyksestä päättäminen on pitkälti rauhoituksen hakijan ratkaistavissa. Tästä päätetään siinä yhteydessä, kun yksityinen maanomistaja (vesialueiden osalta usein jakokunta) itse hakee alueensa perustamista luonnonsuojelualueeksi. Maankohoamisrannikolla vesijättöalueet kuuluvat vesialueen omistajille, joten myös metsästys näillä alueilla tapahtuu samalla tavoin kuin itse vesialueella.

5.5.3 *Luonnon virkistyskäyttö*

Natura 2000 -verkostoa koskeva päätös ei yleisesti vaikuta jokamiehen oikeuteen perustuvaan luonnon virkistyskäyttöön. Natura 2000 -verkosto monessa suhteessa tukee kestävän luonnon virkistyskäytön edellytyksiä. Liikkumista, luonnontuotteiden keräilyä, leiriytymistä tai muuta

oleskelua koskevat kiellot tai rajoitukset ovat mahdollisia luonnonsuojelualueilla, milloin se on tarpeen eläimistön ja kasvillisuuden suojelemiseksi.

Luonnon virkistyskäytön rajoitukset ovat tarpeen etenkin linnuston pesimäaikana alueilla, joilla linnustonsuojelu sitä edellyttää. Tällaisia alueita ovat muun muassa saaristolinnuston tärkeät pesimäalueet, runsaslinnustoiset lintuvedet ja eräiden uhanalaisten lintulajien, kuten suurten petolintujen pesien ympäristöt. Kyseiset, Suomessa jo pitkään sovelletut rajoitukset ja niitä koskevat luonnonsuojelualueiden suojeluperiaatteet eivät Natura 2000 -verkostoa koskevan päätöksen vuoksi muutu.

Luonnon virkistyskäyttöön liittyy nykyisin läheisesti liikkuminen maastossa ja vesillä maastoajoneuvoilla ja veneillä. Natura 2000 -verkoston alueilla saatetaan suojelutavoitteiden turvaamiseksi antaa rajoituksia vesiliikennelain ja maastoliikennelain nojalla. Edellä mainittujen linnustonsuojelun kannalta tärkeiden alueiden lisäksi erityistapauksina saattavat tulla kysymykseen myös harmaahylkeen ja saimaannorpan pesimäpaikkojen ympäristöt.

Niillä alueilla, joilla suojelu toteutetaan ulkoilulain nojalla valtion retkeilyalueina, päätös ei tuo muutoksia alueiden käyttöön.

5.6 Luontaiselinkeinot

Porotalouteen Natura- säännökset eivät tuo rajoituksia. Niillä Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla, joilla porotaloutta harjoitetaan, Natura 2000 -verkosto ei aiheuta muutoksia porojen laiduntamiseen. Myöskään alueiden sisälle jääville, luontaiselinkeinolain tai porotilalain mukaisille tiloille ja näiden lakien mukaiselle tilan käytölle Natura 2000 -verkostosta ei aiheudu rajoituksia. Siten muun muassa kulkuyhteydet tällaisille alueille eivät vaikeudu Naturan vuoksi.

5.7 Kaivostoiminta

Ympäristöä huomattavasti muuttava kaivostoiminta on yleensä katsottava sellaiseksi toiminnaksi, joka merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen luonnonarvoja luonnonsuojelulain 66 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Kaivoksen perustaminen verkostoon sisällytetylle alueelle edellyttää siten yleensä valtioneuvoston päätöstä siitä, että hanke on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole. Kaivoshanke voidaan kuitenkin monessa tapauksessa katsoa sellaiseksi hankkeeksi, joka muodostaa laissa edellytetyn perusteen poiketa Natura 2000 -verkoston suojelutavoitteista.

Muiden kaivoslain mukaisten toimenpiteiden suorittaminen on puolestaan harkittava tapauskohtaisesti riippuen verkostoon sisällytetyn alueen suojelun tavoitteista. Jo kotimaisin päätöksin suojeltujen alueiden, joita ovat erämaa- ja luonnonsuojelualueet, kohdalla noudatetaan näitä alueita koskevia yksityiskohtaisia rauhoitussäännöksiä. Natura 2000 -verkostosta johtuvat suojelutavoitteet ja kotimaiset suojelutavoitteet ovat siten näiden alueiden kohdalla yhteneväiset.

Erämaa-alueilla on kaivoslain mukainen etsintätyö, sekä malmietsintälupaan ja kullanhuuhdantalupaan perustuva toiminta mahdollista kaivoslain mukaisesti. Kaivostoiminnan mahdollistavaa kaivoslupaa ei erämaa-alueelle kuitenkaan saa määrätä ilman valtioneuvoston lupaa. Erämaalain 6 §:n mukainen lupa ja mahdollinen luonnonsuojelulain 66 §:n mukainen päätös on käytännössä mahdollista ratkaista samalla kertaa.

Luonnonsuojelualueilla on alueen luontoa muuttava toiminta yleisesti kielletty. Kaivoslain 3 §:n säännöksen mukaan kaivoslain mukaista lupaa tai muuta asiaa ratkaistaessa sovelletaan myös luonnonsuojelulakia. Luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräykset sallivat malminetsinnän ja geologisen tutkimuksen, yleensä alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen luvalla. Myös perinteisen käytännön mukainen kullanhuuhdonta on sallittua niillä luonnonsuojelualueilla, joilla se alueen rauhoitusmääräysten mukaan on mahdollista. Mikäli luonnonsuojelualueelta löytyy merkittävä kaivoskivennäisesiintymä, on suoritettava luonnonsuojelulain 66 §:n mukainen intressiharkinta ja samalla erikseen harkittava luonnonsuojelualueen mahdollinen lakkauttaminen.

Kaivoslain mukaisten toimien sallittavuus Natura 2000-alueilla on tapauskohtaista ja edellyttää aina sen seikan selvittämistä, heikentävätkö aiotut toimet merkittävästi verkostoon sisällytetyn alueen luonnonarvoja. Kaivoslupaa ja muitakin kaivoslain mukaisia lupia myönnettäessä on siten kaivoslain ohella noudatettava luonnonsuojelulain 10. luvun säännöksiä.

5.8 Turvetuotanto

Turvetuotanto on katsottava toiminnaksi, joka ei yleensä sovellu harjoitettavaksi Natura 2000-verkostoon kuuluvilla suoalueilla. Sellaiselle turvetuotannolle, jonka on tulevaisuudessa kaavailtu sijoittuvan valtioneuvoston 20.8.1998 tekemässä päätöksessä esitetyille Natura 2000 -alueille, on asian valmistelun yhteydessä etsitty korvaavat tuotantoalueet Natura 2000 -alueiden ulkopuolelta.

Natura 2000 -verkostoon on sisällytetty alueita, joiden välittömässä läheisyydessä on turvetuotannossa olevia tai siihen varattuja ja hankittuja soita. Turvetuotantoa näillä soilla on pidettävä valtakunnallisen energihuollon kannalta tarpeellisenä ja näillä soilla voidaan turvetuotantoa harjoittaa. Suojelun kannalta riittävän tehokkaasti käsitellyt tuotantoalueen kuivatusvedet voidaan johtaa tällaisilta alueilta myös Natura 2000 -verkostoon kuuluvaan vesistöalueeseen tai suojelusuoille.

Uusien, käyttöön otettavien turvetuotantoalueiden lupaharkinnassa noudatetaan luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n säännöksiä.

5.9 Tuulivoima

Natura 2000 -verkostoon on sisällytetty alueita, jotka tuuliolosuhteiltaan soveltuvat erityisen hyvin tuulivoiman hyödyntämiseen. Tällaisia alueita on erityisesti Lapin tunturialueille ja me-

ren rannikkoalueille sijoittuvilla Natura-alueilla. Tuulivoiman hyödyntäminen näillä alueilla on mahdollista edellyttäen, ettei se merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on Natura 2000 -verkostoon sisällytetty.

5.10 Liikenteeseen liittyvät toiminnot

Natura 2000 -alueille sijoittuvien liikenneväylien tavanomaiseen käyttöön ja kunnossapitoon sekä liikenteeseen liittyvien muiden vastaavien toimintojen ei voida katsoa merkittävästi heikentävän verkostoon kuuluvien alueiden suojeltavia luonnonarvoja. Tällaisia toimintoja ovat alueilla olevien maanteiden ja yksityisten teiden, ratojen, meri- ja sisävesiväylien kunnossa- ja ylläpito mukaan lukien mainittujen liikenneväylien tarpeelliset ja tavanomaiset parantamishankkeet sekä mainituilla liikenneväylillä tapahtuva liikenne mukaan lukien veneily yleisillä vesiväylillä, lentoasemien lentoliikenne sekä vesilentoasemilta tapahtuva vesilentotoiminta.

Sama koskee edellä lueteltuja toimintoja, jotka sijoittuvat Natura 2000 -alueiden läheisyyteen, sekä alueiden läheisyydessä olevien lentoasemien edellä mainittuja kunnossapito- ja parantamishankkeita. Mikäli jonkin edellä mainitun toimenpiteen todetaan yleisistä tai yksityisistä teistä annetun lain mukaisen suunnittelun yhteydessä tai lunastus- tai vesilain mukaisessa lupamenettelyssä yksittäistapauksessa kuitenkin olevan ristiriidassa Natura 2000 -alueen suojelutavoitteen kanssa, asia käsitellään luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti.

5.11 Sotilaallinen maanpuolustus

Natura 2000 -verkostoon sisältyy useita alueita, joita puolustusvoimat käyttää lakisääteisten tehtäviensä toteuttamiseen. Osa Natura 2000 -alueista sijaitsee puolustusvoimien aktiivikäytössä olevien alueiden lähistöllä. Lisäksi alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamistehtävät ja siihen liittyvät valmistelut voivat ulottua muillekin Natura 2000 -verkostoon sisällytetyille alueille. Puolustusvoimien toiminnan vaikutukset on otettu huomioon valittaessa alueita Natura 2000 -verkostoon. Puolustusvoimat voivat käyttää näitä alueita puolustusvalmiuden ylläpitämiseksi tarpeellisiin toimiin. Puolustusvalmiuden ylläpitämiseen liittyvät toimet eivät pääosin ole luvanvaraisia tai muutoinkaan sellaisia, että luonnonsuojelulain 66 §:ää sovellettaisiin niihin. Puolustusvoimien toiminnan luonne on keskeisimmiltä osiltaan kirjattu alueita koskeviin tietolomakkeisiin.

Alueet ovat Metsähallituksen hallinnassa ja tarvittaessa suojelunäkökohdat ja puolustusvoimien käyttötarpeet sovitetaan yhteen alueita koskevissa käyttöoikeussopimuksissa. Tarvittaessa alueille voidaan myös laatia puolustushallinnon ja Metsähallituksen yhteistyönä hoito- ja käyttösuunnitelmat, joissa selvitetään, miten alueen luonnonarvot otetaan huomioon harjoitustoiminnassa. Mikäli puolustusvoimien edellä todetut puolustusvalmiuden ylläpitämiseen liittyvät toimet jostain syystä joutuisivat ristiriitaan Naturasta johtuvien suojelutavoitteiden kanssa, asian käsittelyn lähtökohtana on keskeytyksetön maanpuolustuksen toimien turvaaminen. Tarvittaessa asia käsitellään valtioneuvostossa luonnonsuojelulain 66 §:ssä tarkoitettuna asiana.

Jos ristiriitatilanteen ratkaisu edellyttää puolustusvoimien toiminnan muutoksia, valtioneuvosto ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin puolustusvoimien toimintaedellytysten turvaamiseksi.

6 Poikkeaminen Natura 2000 -verkoston suojelutavoitteista

Natura 2000 -verkostoon sisällytetyt alueet on valittu ohjelmaan luonnontieteellisin perustein. Lupaa sellaisen hankkeen toteuttamiseen tai suunnitelman hyväksymiseen, joka merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon ehdotetun tai siihen sisällytetyn alueen luonnonarvoja, ei luonnonsuojelulain 66 §:n 1 momentin säännöksen mukaan saa myöntää. Kielto ei kuitenkaan ole ehdoton. Lupa saadaan kuitenkin myöntää taikka suunnitelma hyväksyä tai vahvistaa, jos valtioneuvosto päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole. Tämä mahdollistaa yhteiskunnan toiminnoille välttämättömien hankkeiden, kuten tärkeiden teiden, voimalinjojen, kaivosten ja kaasuputkien rakentamisen tarvittaessa myös Natura 2000 -alueille.

Tätä luontodirektiivin 6 artiklan 4 kohtaa vastaavaa poikkeusmenettelyä voidaan kyseisen direktiivin 7 artiklan nojalla soveltaa myös lintudirektiivin mukaisilla SPA-alueilla siitä ajankohdasta alkaen, kun jäsenvaltio on luokitellut ne Euroopan yhteisön komissiolle tällaisina alueina. Tässä yhteydessä on huomattava, että Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on asiassa *Santoñan vuorovesialue (C-355/90)* katsonut, että lintudirektiivin 4 artiklan 4 kohdan ensimmäisen lauseen mukaista heikentämiskieltoa on sovellettava myös sellaiseen SPA-alueeksi luokittelemattomaan alueeseen, joka olisi pitänyt lintutieteellisen tiedon perusteella luokitella SPA-alueeksi. Tämä velvoite on tullut voimaan lintudirektiivin voimaan tullessa, Suomen osalta jäseneksi liittymisestä, eli 1.1.1995 alkaen. Tähän järjestelmään ei kuitenkaan kuulu mahdollisuutta poiketa yleiseen etuun liittyvillä syillä, koska lintudirektiivin 4 artiklan 4 kohta ei sellaista mahdollisuutta sisällä. Poikkeusmenettelyn soveltaminen on luontodirektiivin 7 artiklasta johtuen mahdollista vasta sen jälkeen, kun alue on luokiteltu SPA-alueeksi. Tämän periaatteen Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut asiassa *Basses Corbières (C-374/98)*.

7 Ehdotuksen taloudelliset ja muut vaikutukset

Päätöksessä on kysymys verkoston laajentamisesta merialueilla, eräiden sisävesialueiden lisäämisestä Natura 2000 -verkostoon ja suojeluperusteita koskevien tietojen tarkistamisesta. Kyseisten verkostoa täydentävien alueiden luonnonarvojen turvaaminen ei edellytä alueiden hankintaa valtiolle tai uusien luonnonsuojelualueiden muodostamista. Päätöksellä ei arvioida olevan kansantaloudellisia eikä valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Päätöksestä seuraa, että kyseessä olevia uusia alueita ja nykyisten Natura 2000 -alueiden laajennuksia tulevat koskemaan luonnonsuojelulain 10. luvun heikentämiskieltoa ja alueisiin kohdistuvien todennäköisesti merkittävästi heikentävien hankkeiden tai suunnitelmien vaikutusten arviointia edellyttävät säännökset. Tietojen tarkistamisessa lisätyt luontotyypit ja lajit

on jatkossa otettava myös huomioon. Tämä tulee mahdollisesti lisäämään jonkin verran suu-
rehkojen hankkeiden suunnittelukustannuksia. Vastaavasti poistettuja luontotyyppejä ja lajeja
koskien säännöksiä ei ole enää tarpeen soveltaa.

Myös muita kuin luvanvaraisia toimia koskee ilmoitusvelvollisuus, mikäli toimenpide voi
merkittävästi heikentää alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja. Viranomaisen har-
kitsee näissä tapauksissa mahdollisten rajoitusten tarpeen vaikutusten merkittävyyden mukai-
sesti. Viranomaisen voi vaatia lisätoimenpiteitä vaikutusten selvittämiseksi. Mikäli viran-
omainen ei reagoi 30 päivän kuluessa ilmoitukseen, toimenpiteen voi toteuttaa.

Kuulemisen yhteydessä annetuissa kannanotoissa on kiinnitetty huomiota uusien alueiden liit-
tämisestä aiheutuviin metsästyksen, kalastukseen, alueilla liikkumiseen ja muuhun virkistys-
käyttöön kohdistuviin rajoituksiin. Päätöksellä ei ole tällaisia vaikutuksia.

Koska verkostoon ehdotettavien uusien yksityisten vesialueiden nykyisen tavanomaisen käy-
tön ei arvioida päätöksen vuoksi muuttuvan, arvioidaan myös yksityistaloudellisten vaikutus-
ten jäävän kokonaisuutena vähäisiksi.

Tietojen tarkistuksissa on pääosin kysymys alueiden nykyisten suojeluperusteiden kaltaisten
luonnonarvojen lisäämisestä ja täsmentämisestä, minkä johdosta ne eivät olennaisesti muuta
niitä velvoitteita, joita on kyseisillä alueilla noudatettava jo nykyisin.

Eräissä tapauksissa tietojen tarkistuksilla voi kuitenkin olla vaikutuksia alueiden tulevaan
käyttöön. Saimaannorppaa koskeva lisäys Puruvedellä saattaa merkitä sitä, että kalastusta on
tarpeen säännellä. Päätöksen lähtökohtana on, että suojelutoimenpiteitä toteutettaessa otetaan
taloudelliset ja sosiaaliset seikat sekä paikalliset erityispiirteet huomioon, ja toimenpiteet to-
teutetaan vapaaehtoisin sopimuksin.

Ympäristöön kohdistuvien vaikutusten osalta päätöksen keskeisin vaikutus on, että sillä pa-
rannetaan kohdennetusti Natura 2000 –verkoston riittävydessä todettuja puutteita merialueil-
la sekä verkostosta puuttuneiden lajien osalta myös eräillä maa-alueilla. Tietojen tarkistami-
sen ja ajantasaistamisen ansiosta suojeluperusteita on kuvattu aiempaa tarkemmin ja vanhen-
tuneita tai virheelliseksi todettuja tietoja on poistettu. Tämä parantaa Natura 2000 –
tietokannan käytettävyyttä suojelu- ja hoitotoimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa,
luonnon monimuotoisuuden tilaa ja suojelutoimien vaikuttavuutta koskevassa raportoinnissa
sekä hankkeiden ja suunnitelmien vaikutusten arviointien kohdentamisessa.

8 Valtioneuvoston päätös Suomen Natura 2000 –verkostoa koskevan luon- todirektiivin mukaisen ehdotuksen ja lintudirektiivin mukaisen ilmoi- tuksen täydentämisestä

Valtioneuvosto päättää luonnonsuojelulain 3, 8 ja 64 § 1 ja 2 momentin nojalla, todettuaan eh-
dotusta koskeneessa kuulemisessa esitetyt kannanotot huomioon ottaen esityksen perustuvan

riittävään selvitykseen kyseisten alueiden luonnonarvojen merkittävydestä täydentää Suomen Natura 2000 –verkostoa seuraavasti:

- A) Ehdottamalla Euroopan unionin komissiolle seuraavassa luettelossa olevien Natura 2000 –alueiden laajennusten ottamista luontodirektiivin (92/42/ETY) mukaisiksi yhteisön tärkeinä pitämiksi alueiksi:

Alueen koodi	Alueen nimi	Laajennus, ha	Uusi pinta-ala, ha	Toteuttamistapa laajennusosalla
FI0100006	Tulliniemen linnustonsuojelualue	8 699	11 265	maankäyttö- ja rakennuslaki, vesilaki ja ympäristönsuojelulaki
FI0200090	Saaristomeri	102 488	152 223	luonnonsuojelulaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, vesilaki ja ympäristönsuojelulaki
FI1400030	Södra Sandbäck	2 309	2 602	luonnonsuojelulaki

Valtioneuvosto päättää ilmoittaa edellä mainitut alueet myös Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen (SopS 12/80) mukaiseen suojelualueverkostoon.

- B) Ilmoittamalla Euroopan unionin komissiolle seuraavassa luettelossa olevien Natura 2000 –alueiden laajennukset lintudirektiivin (2009/147/EY) mukaisiksi erityisiksi suojelualueiksi:

Alueen koodi	Alueen nimi	Laajennus, ha	Uusi pinta-ala, ha	Toteuttamistapa laajennusosalla
FI0100006	Tulliniemen linnustonsuojelualue	8 699	11 265	maankäyttö- ja rakennuslaki, vesilaki ja ympäristönsuojelulaki
FI0200164	Saaristomeri	102 504	162 346	luonnonsuojelulaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, vesilaki ja ympäristönsuojelulaki

- C) Ilmoittamalla Euroopan unionin komissiolle seuraavassa luettelossa olevat alueet lintudirektiivin (2009/147/EY) mukaisiksi erityisiksi suojelualueiksi:

Alueen koodi	Alueen nimi	Pinta-ala, ha	Toteuttamistapa
FI0100084	Siuntionjoki (SPA)	206	luonnonsuojelulaki, vesilaki ja ympäristönsuojelulaki
FI0100092	Matalajärvi	112	luonnonsuojelulaki

Alueiden rajat käyvät tarkemmin ilmi tämän päätöksen asiakirja-aineistoon sisältyvästä kartta-aineistosta.

Tarkemmat selvitykset alueiden luonnonarvoista on koottu Suomen ympäristökeskuksessa olevaan Natura 2000 -tietokantaan, joka on osa päätöksen asiakirja-aineistoa. Laajennettujen alueiden sekä Matalajärven alueen tietolomake sisältävät myös kyseisten alueiden ennestään verkostoon kuuluneiden SAC- tai SPA-alueiden tietojen tarkistukset. Asiakirja-aineistoon sisältyvät lisäksi kuulemisen yhteydessä tehdyt muistutukset sekä niihin laaditut vastineet.

9 Valtioneuvoston päätös Suomen Natura 2000 –alueiden tietojen tarkistamisesta

Valtioneuvosto päättää luonnonsuojelulain 64 § 3 momentin nojalla, todettuaan ehdotusta koskeneessa kuulemisessa esitetyt kannanotot huomioon ottaen esityksen perustuvan riittävästi luonnontieteelliseen selvitykseen tarkistaa Suomen Natura 2000 –alueiden tietoja.

Puruveden Natura 2000 –alueen toteuttamistapoihin lisätään sopimus.

Tarkemmat selvitykset alueiden luonnonarvoista on koottu Suomen ympäristökeskuksessa olevaan Natura 2000 -tietokantaan, joka on osa päätöksen asiakirja-aineistoa. Asiakirja-aineistoon sisältyvät lisäksi kuulemisen yhteydessä tehdyt muistutukset sekä niihin laaditut vastineet.

10 Jatkovalmistelutoimet

Ympäristöministeriö toimittaa valtioneuvoston päätöksen Euroopan unionin komissiolle. Alueita koskevat tiedot toimitetaan komission 11.7.2011 tekemällä päätöksellä vahvistetulla tietolomakkeella. Lomakkeella ei ilmoiteta nähtävillä olleesta tietolomakkeesta poikkeavia, maanomistajan oikeudellista asemaa muuttavia tietoja, ellei maanomistajaa ole kuultu muutoksista. Täytäntöönpanovaikutus perustuu vain tähän päätökseen ja sen liitteisiin.

11 Päätöksen voimaantulo

Tiedot Natura 2000 -verkostoa koskevan kansallisen ehdotuksen täydentämisestä ja mahdollisista valituksenalaisista alueista on tarpeen toimittaa komissiolle viipymättä. Päätöksen lainvoimaiseksi tulo saattaa kuitenkin lykkäytyä valitusten johdosta. Natura 2000 -alueiden luonnontilan säilymisen turvaaminen asian kotimaisen ja EU:n käsittelyn aikana on välttämätöntä. Päätöksen täytäntöönpanoa ei siten voida yleisen edun vuoksi lykätä.

Valtioneuvosto on edellä mainitun johdosta hallintolainkäyttölain (586/1996) 31 §:n 2 momentin nojalla päättänyt, että tätä päätöstä on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Tämä merkitsee sitä, että valtioneuvoston päätökseen sisältyvällä Natura 2000 -alueella ei saa ryhtyä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ien vastaisiin sellaisiin toimiin, jotka voivat vaarantaa niiden luonnonarvojen säilymistä, joiden vuoksi alueet on sisällytetty tai ehdotettu Natura 2000 -verkostoon.

12 Sovelletut lainkohdat

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 3, 8 ja 64 §, hallintolainkäyttölaki (586/1996) 31 § 2 momentti.

13 Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on tämän päätöksen liitteenä.

Asunto-, energia- ja ympäristöministeri *Kimmo Tiilikainen*

Lainsäädäntöneuvos Heikki Korpelainen

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa korkeimman hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta, mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi ja millä perusteilla muutosta vaaditaan
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- valtioneuvoston istunnon pöytäkirjanote, johon sisältyy jäljennös valtioneuvoston päätöksestä, johon haetaan muutosta alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- selvitys valitusajan alkamisajankohdasta tai todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi
- asiamiehen valtakirja
- muut asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmä on toimitettava valitusviranomaiselle valitusajan kuluessa. Valituskirjelmän voi viedä henkilökohtaisesti valittaja tai hänen valtuuttamansa asiamies tai toimittaa lähetin välityksellä. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse tai sähköpostilla korkeimman hallinto-oikeuden sähköpostiosoitteeseen. Muutoksenhakuasiaan liittyvä sähköposti on lähetettävä aina korkeimman hallinto-oikeuden virastosähköpostiin (korkein hallinto-oikeus(at)oikeus.fi). Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Virasto aika päättyy kello 16:15. Postin ja sähköpostin käyttäminen on lähettäjän vastuulla.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valittajalta peritään korkeimmassa hallinto-oikeudessa tuomioistuinmaksulain (1455/2015) mukainen oikeudenkäyntimaksu, joka 1.1.2016 lukien on 500 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Korkein hallinto-oikeus

Postiosoite: PL 180, 00131 Helsinki
Käyntiosoite: Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
sähköpostiosoite: korkein.hallinto-oikeus(at)oikeus.fi, puhelinvaihte; 029 56 40200